

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A labdarúgó bundáért való jogi felelősség kérdései
a kártérítési felelősség szemszögéből**

1.rész

Szerző:

dr. Tóth András

2014. március 5.

Előszó

A csalás, és ezen belül egyes sportesemények kimenetelének meg nem engedett eszközökkel való befolyásolása, a bunda, azóta a szervezett kertetek között zajló sport része, amióta a sporthoz pénz kapcsolódik. Amint a sport túllép a hobbiól üzött szabadidős tevékenység keretein és szervezett formában, esetenként rengeteg pénzt megmozgatva kezd működni azonnal megjelennek azok, akik a sport sajátosságait kihasználva, csalással kívánnak előnyhöz jutni. Ez a jelenség mindig a professzionális sport velejárója volt. A közelmúltban a korábbiakhoz nem hasonlítható méretű, és óriási médiaérdeklődést kiváltó, csalássorozatra derült fény, amely az egész nemzetközi labdarúgást megrendítette. A legújabb és a mai napig tartó bundabotrány kiindulópontja a bochumi államügyészség 2009. november 20-án kiadott közleménye volt, amelyben arról tájékoztatta a közvéleményt, hogy egy nagyméretű, kilenc országot behálózó, labdarúgó mérkőzések eredményét befolyásoló bűnszervezetet lepleztek le. Ezen kilenc ország egyike volt Magyarország is. A Magyarországon meginduló nyomozás eredményeként a bundaügyben érintett terheltek száma mára megközelíti az ötven főt. A büntetőügy bírósági tárgyalása 2013. őszén kezdődött meg. Azonban ezt megelőzően ezen tárgykörben már született bírósági ítélet. A Pécsi Törvényszék 2012. május 15-én kelt ítélete a Pécsi Ítéltábla másodfokú határozatával 2012. november 6-án emelkedett jogerőre. Ez volt az említett bundabotrány kirobbanását követő első, és a mai napig egyetlen ítélet, amely kimondta a bűnösségét egy bundázásban részt vevő vádlottnak.

A fenti események adják jelen tanulmány alap gondolatát, amely arra keresi a választ, hogy a bundázásban résztvevőket cselekedeteikért milyen jogi felelősség terheli. A csalásban résztvevők felelőssége összetett, sok oldalról megközelíthető kérdés. Felveti a résztvevők erkölcsi, morális felelősségét, a sportszakmai felelősséget és természetesen a jogi felelősséget. A következő néhány oldalban a jogi felelősség témáját kívánom közelebbről megvizsgálni, amely nem értelmezhető az említett körülményekből kiragadva, önállóan. Azonban a bundázásnak, mint jelenségnek az átfogó és alapos vizsgálata jelentősen meghaladná jelen írás kereteit. A jogi felelősség is összetett kérdéskör, hiszen beszélhetünk a csalók büntetőjogi, sportjogi, munkajogi és általános polgári jogi felelősségéről. A következőkben elsősorban az általános polgári jogi felelősség oldaláról kívánom megközelíteni a témát, a bundázók kártérítési felelősségére koncentrálni.

Azonban ahogyan a bundázás jogi következményeinek bemutatása nem emelhető ki annak egyéb következményei közül, úgy a kártérítési felelősség kérdése sem értelmezhető a további jogágak vonatkozó szabályainak ismerete nélkül. Erre tekintettel az a célom, hogy a témát elsősorban a kártérítési jog oldaláról megközelítve átfogó képet adjon a tanulmány a bundázás jogi következményeiről.

A téma feldolgozásának további érdekességét az a tény adja, hogy a sporttal kapcsolatos felelősségi kérdések elbírálására az általános polgári jogi, munkajogi és büntetőjogi szabályok vonatkoznak. Tehát ezen általános szabályokat alkalmazva kell megítélni a bundában résztvevők felelősségét. Nem kétséges, hogy napjainkra a profi sport, ezen belül is néhány sportág, közöttük az egyik legnépszerűbb a labdarúgás, olyan önálló és hatalmas iparággá nőtte ki magát, amelyben az általánostól sokszor eltérő normák érvényesülnek. Ezen eltérő életviszonyokra az általános szabályok alkalmazása adott esetben néha visszás helyzetet idéz elő. Erre figyelemmel az alábbiakban írtak tükrében fel kell majd vetni azt a kérdést, hogy igényel-e önálló jogi szabályozást a sporttal kapcsolatos felelősség, mind polgári jogi, mind büntetőjogi téren.

1. A bunda

1.1. A bunda fogalma és történeti áttekintése

A bunda, mint a sporttal kapcsolatban elkövetett csalás egyik válfaja, szerteágazó jelenség, arra egyértelmű fogalmi meghatározást adni nem lehet. A bunda kifejezést olyan sporteseményekre használjuk általános értelemben, amelyek eredménye teljes egészében vagy részben előre meghatározásra kerül olyan módon, amely sérti az adott sportra vonatkozó szabályokat, és sok esetben a jogszabályokat is. Mint látni fogjuk a bunda típusainak áttekintésénél nagyon sokszor nem választja el éles határvonal azt, hogy egyes eredmények befolyásolása mikor lép át a csalás kategóriájába és mikor marad meg a sport adta kereteken belül. Tekintettel arra, hogy a bunda nem egy olyan élesen elhatárolható kategória a sportban, mint mondjuk a doppingvétség, ezen a téren fokozott felelősség terheli az adott sportág szabályalkotóit és a jogalkotót, hogy meghúzza azon határokat, amely a sporttal kapcsolatba kerülő személyek számára egyértelművé teszi mi megengedett és mi nem.

Amint a bevezetőben említettem a csalás különböző formái megjelennek a sportban, amint ahhoz egyre nagyobb társadalmi és anyagi elismerés kapcsolódik. Ennek megfelelően a bunda katalizátorának a szervezett formában történő sportolás és az ehhez kapcsolódó sportfogadás tekinthető.

Ennek megfelelően már az ókorból maradtak ránk feljegyzések tisztességtelen módszerek alkalmazásáról az egyes sporteseményeken. Így a mai napig a sportszerűség egyik jelképeként számon tartott ókori görög olimpiai játékokról számos feljegyzés maradt versenyzők megvesztegetéséről. Úgyszintén az ókori Rómából sok forrás számol be doppingolásról és vesztegetésekről. Rómában olyan elterjedté vált a megvesztegetés, hogy még jogszabály is rögzítette az ahhoz kapcsolódó következményeket. Diocletianus császár a sportolók győzelméhez kapcsolódó privilégiumok megadását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az atlétának olyan versenyben kellett győznie, ahol nem vesztegette meg az ellenfelét. A csalásért mind a görögök,

mind a rómaiak pénzbírság kiszabását írták elő a sportolókra és előírták a versenyből való kizárásukat. Érdekeség, hogy ennél súlyosabban került büntetésre az, aki az ellenfelét mágia használatával kívánta hátrányos helyzetbe hozni, ugyanis ennek elkövetője halállal bünhődött.¹

A bundázás modern kori fejlődése a szervezett sporttevékenység megjelenésével egyidejűleg a 19. század végén, 20. század elején vette kezdetét. Ezt segítette elő a szerencsejátékok szervezett formába öntése és fokozatos legalizálása. A küzdősportok, így az ökölvívás és a birkózás, kezdetektől fogva a bundázás melegágyának számított a csekély lebukási kockázat miatt. Az első komoly modern kori bundabotrány az észak-amerikai profi baseball ligához kapcsolódik. A Chicago White Sox csapatának nyolc játékosa szándékosan elveszítette az 1919-es World Series mérkőzéseit, hogy fogadásokból pénzre tegyenek szert. Az incidens a liga vezetőségét szabályalkotásra ösztönözte és a megszülető „21-es szabály” a liga játékosainak megtiltotta a baseballra való fogadást, a saját mérkőzésre való fogadást pedig életre szóló eltiltással fenyegette. A botrány résztvevőit örökre eltiltották. Szintén elhíresült eset a 20. század első feléből az 1933-as Tripoli Grand Prix autóverseny, ahol a versenyzők megegyeztek a fogadókkal a nyeremény elosztásáról, és ennek érdekében gondoskodtak a megfelelő végeredményről.

A labdarúgás világát is a kezdetektől fogva kísérik a bundázásról szóló történetek. Az angol labdarúgás botrányait dolgozza fel Simon Inglis az 1985-ben megjelent *Soccer in the Dock: A History of British Football Scandals 1900-1965*. című könyvében. A labdarúgás legnagyobb eseményének számító világbajnokságról is rendre kerülnek elő történetek bundázásról. Elég csak az általunk 1954-ben elveszített világbajnoki döntővel kapcsolatos szóbeszédre utalni, vagy az 1978-as argentinai világbajnokságra, ahol a hazai csapat érdekes körülmények között aratott diadalt. Mindezek mellett egészen a közelmúltig viszonylag kevés volt a ténylegesen bebizonyított és jogi következményekkel járó bundaügy.

A labdarúgásban gyűrűző bunda Magyarországot sem hagyta érintetlenül. Már az aranycsapat korából és játékosairól is születtek bundázásról szóló történetek. Albert Flórián az egyetlen magyar aranylabdás focista 2004-ben úgy nyilatkozott a Nemzeti Sportnak, hogy aki nem

¹ Gedeon Magdolna: Az antik Róma „sportjoga”. Novotni Alapítvány. Miskolc, 2005.

bundázott, az nem is igazi futballista. Továbbá Novák Dezső a Ferencváros egykori játékosa, aki „Nemere” fedőnéven írt jelentéseket csapattársairól 1968-ban egyik jelentésében leírta, hogy a Szombathely-FTC mérkőzésen a vereségért a Fradi focistái fejenként 10.000 forintot kaptak az ellenféltől, akinek az első osztályban maradás volt a tét. A szájhagyomány útján terjedő történetek mellett voltak olyan esetek is a hazai futballtörténelemben, amikor bizonyosságot nyert a bundázás. A legismertebb ilyen eset az 1982-es „totóbotrány” néven elhíresült csalássorozat. A botrány közvetlen előzménye volt, hogy a totó kínálatába bekerültek a hazai bajnokság alacsonyabb osztályú mérkőzései, amelyek a gyengébben fizetett játékosok miatt fokozottabban ki voltak téve a csalóknak. Nem sokkal később a 20 másodosztályú csapatból 18-nak a vezetősége kérte a labdarúgó szövetséget, hogy vegyék le a mérkőzéseiket a totóról, mert nincsen eszközük a csalókkal szemben. Maga a botrány a Sportfogadási és Lottóigazgatóság 1982. júliusi feljelentése alapján robbant ki, amit 57 darab 13+1 találatos szelvény miatt tettek meg. A nyomozás eredményeként két bűnözői csoport bukott le, akik hetente akár 8-10 mérkőzés eredményét is befolyásolták. Ezen túl kiderült, hogy több mint 200 játékos és 13 játékvezető volt érintett a csalássorozatban. A büntetőeljárás eredményeként a bundaservezők közül többen börtönbüntetést kaptak, a focisták azonban csak rövidebb idejű eltiltásokat. A totóbotrányról Borenich Péter „*Csak a labdán van bőr. A totóbotrány igazi háttere.*” címmel írt könyvet.

A totóbotrányon túlmenően bebizonyosodott, hogy az 1983/1985-ös szezon záró fordulójában 6-6-os eredményt hozó Volán-Honvéd meccs bunda volt. Ennek a mérkőzésnek a Volán a bent maradási, Esterházy Márton a gólkirályi címet köszönhette. Azonban a labdarúgó szövetség az eredményt megsemmisítette, így nem örülhetett egyik fél sem sokáig. Szintén kiderült, hogy bunda volt az 1985/1986-os szezon utolsó fordulójában rendezett Debrecen-Honvéd 1-1-es meccs. Az emiatt kapott eltiltás derékba törte Sallai Sándor válogatott hátvéd pályafutását. De a magyar foci egyik legendája Mészöly Kálmán is pénzbüntetést kapott bundában való részvételért, mint a Zalaegerszeg edzője, az 1988. májusában lejátszott Rába ETO - Zalaegerszeg 1-3-as bundameccsért.

Bár a bunda morális oldalának írásom végén szeretnék egy kisebb fejezetet szentelni, mielőtt mindenki csóválni kezdené a fejét álljon itt egy idézet Esterházy Mártontól, a magyar válogatott csatárától, nem felmentésként, inkább magyarázatként. „*Ez egy olyan kör volt, amiből*

nem lehetett kilépni. Vagy az volt, hogy felemelem a hangom a bundázás ellen, és akkor kereshetek magamnak más szakmát, vagy elfogadom azt, ami van. Azért arról ne feledkezzünk meg, hogy körülöttünk egy rohadt kommunizmus volt, amiben minden szinten ez működött. Ez persze nem ment föl senkit, de a futballnak velejárója volt a bunda.”²

1.2. Bunda a mai labdarúgásban

Az előző fejezettel nem volt célom a bunda történetének átfogó ismertetése, csupán néhány részlet felvillantásával arra kívánok rámutatni, hogy a jelen írás alapjául szolgáló bundabotrány nem előzmény nélküli egyedülálló dolog. Mind a bundázásnak, mind a bunda elleni küzdelemnek, és ennek a jogi szabályozásban megjelenő következményeinek komoly előzménye van. Mégis ez a jelenség napjainkra egy teljesen új szintre lépett, amely újabb válaszlépéseket igényel minden téren, így a bundában résztvevők felelősségre vonásának terén is.

Az 1990-es évektől kezdődően olyan változások indultak el a nemzetközi labdarúgásban, amely magával hozta az ahhoz kapcsolódó bűnözés robbanásszerű növekedését. A televíziós közvetítések egyre szélesebb körűvé válásával, a marketingjogok értékesítésével, az Internet terjedésével soha nem látott mennyiségű pénz áramlott a fociba. A sportfogadásra épülő szerencsejátékkal foglalkozó vállalkozások ezzel egyidejűleg hatalmas térhódításba kezdtek előbb csak manuálisan, papír alapon, majd az igazi forradalmat az online fogadóirodák elterjedése okozta. Ezzel egyidejűleg a nagyobb profit érdekében a labdarúgás részéről nyitás történt eddig fel nem fedezett piacok felé, úgy mint Afrika vagy Ázsia. Ázsiában korábban is komoly hagyománya volt a bundának, amelyet jól szervezett és rendkívül agresszív bűnbandák tartottak kézben. A fenti jelenséggel egyidejűleg az ázsiai bűnszervezetek is terjeszkedésbe kezdtek. Az ázsiai fogadóirodák felvették a fogadási kínálataikba a helyben nagyon népszerű európai mérkőzéseket ezzel céltáblának kitéve őket a bundázók számára.

A bunda mai rendszerét és elképesztő kiterjedését valamint az ahhoz kapcsolódó bűnözést részletesen dolgozza fel Declan Hill oknyomozó újságíró az először 2008-ban megjelent *The Fix* című

² http://www.mommo.hu/media/Kis_magyar_bundatortenet_.2014.marcius.31.

könyvében, amely mára magyar fordításban „*Bunda. Futball és Szervezett Bűnözés.*” címen is elérhető. A könyv beszámol számos megbundázott mérkőzésről az utóbbi évtizedekben Ázsiától, Európán át a nemzetközi válogatott mérkőzésekreig.

A futballban elterjedő csalás részletesebb elemzésétől eltekintve is megállapítható, hogy napjainkban a bundának a gyenge gazdasági, sportszakmai és morális alapokon nyugvó bajnokságok szolgálnak táptalajul. Erre figyelemmel Európában, főként a közép-kelet európai bajnokságok állnak a csalók elsődleges célkeresztjében valamint az egyes alacsonyabb osztályú bajnokságok. Napjainkban ennek mértékéről bizonyított adatok nem állnak rendelkezésre, de egyes feltevések szerint például a Lengyel bajnokság mérkőzéseinek 70 %-át is érintheti a bunda, míg a magyar bundaügy terheltjei közül vallomásában az egyik úgy nyilatkozott, hogy az első osztályú bajnokság mérkőzései közül akár fordulónként négynek az eredményét is manipulálták.³

Magyarországon a modern kori bundaügy a bevezetőben felhívott nyomozás által robbant ki. Ennek részletekbe menő feldolgozására nyilvánvalóan a büntetőeljárások jogerős befejezését követően lesz lehetőség. Azonban már elérhető Benkő Gábor „*Futballgyilkosok*” című könyve, amelyet ezen ügy ihletett. Bár a könyv nélkülöz mindenféle tényszerűséget, és nem jelöl meg állításainak alátámasztásul semmiféle bizonyítékokat, remek betekintést nyújt a bunda által érintett magyar labdarúgás közegébe. Így akár fiktív a feldolgozott történet, akár rendelkezik valós alapokkal, mindenképpen remekül világít rá azon problémákra, amelyek a hazai labdarúgásban a hivatkozott bundaügy kirobbanásáig elvezettek.

Az előzőekben adott rövid elméleti és történeti áttekintést követően az elkövetkező fejezetekben olyan ügyeken keresztül kívánom bemutatni a bundázásért való felelősség kérdéseit, amelyek bizonyosságot nyertek, és valós következményeket vontak maguk után. Azonban álláspontom szerint a bunda rendszerének felvázolása mindenképpen szükséges ahhoz, hogy az értekezés további fejezeteiben hivatkozottakat, nem elkülönülten, hanem rendszerben, összefüggéseiben lássuk. Elég itt példának azt a tényt megemlíteni, hogy a magyar bundaügy egyik

³ Declan Hill: *Bunda : futball és szervezett bűnözés.* Milagrossa kiadó, Miskolc 2011.

kulcsfigurája, első számú terheltje évekig focizott Ázsiában, és a nyomozásról kiadott információk is arról számolnak be, hogy a nyomok ázsiai bűnszervezetekhez vezetnek.

1.2. A bunda alanyai

A bundában résztvevők csoportosítása és meghatározása első ránézésre nem tűnik bonyolult feladatnak. Azonban ezen csoportosításnak komoly jelentősége van a jogkövetkezmények meghatározásánál. Egyrészt, a tekintetben, hogy melyik jogág hatálya alá tartoznak az adott személyek. Hiszen egy sporton kívül álló vesztegetőt nem fenyeget a sporttevékenységtől való eltiltás, mint sportjogi szankció. Továbbá nem kell számolnia például munkajogi következményekkel sem annak, aki nem áll munkaviszonyban a sértett szervezettel, gazdasági társasággal. Úgyszintén az egyes jogágakon belüli felelősség is változó a felelősségre vonás alanyának tükrében. Elég itt a büntetőjogi vesztegetés aktív és passzív formájára utalni, vagy a kártérítési felelősség kérdésében az alkalmazott felelőségére.

Az egyik legkézenfekvőbb felvetés, hogy a **játékszervező fogadóirodák** bundáznak-e. Első ránézésre csábító lehetőségnek tűnik egy fogadóiroda számára, hogy a bevételének növelése érdekében megkíséreljen egy-egy mérkőzést befolyásolni. Ezen gyanút erősíti az a tény, hogy több futballiga fogadóiroda nevét viseli, sőt rengeteg csapat a mezén hirdeti a fogadóirodákat. Ezért adódik a kérdés, ha ennyi pénzt tesznek bele egy csapatba, bajnokságba, akkor ezért miért nem kísérelnek meg belenyúlni egy nekik kedvező eredmény érdekében az események alakulásában. A válasz roppant egyszerű. A fogadóirodák nyeresége nem függ össze a mérkőzések eredményével. A fogadóirodák az odds-aik meghatározása során szigorú matematikai elveket követnek, amely biztosítja számukra a hosszú távú nyereséget teljesen függetlenül az egyes sportesemények kimenetelétől, és az arra megkötött fogadások számától. Hasonló elven működik, mint a kaszinóban a rulett kerék, ahol hosszútávon mindenképpen a kaszinó nyer. Ugyanez a helyzet a sportfogadásban is, ezért a nagy fogadóirodák a biztos és bőséges bevételt nem tehetik kockára azért, hogy egy adott esetben nagyobb bevételt érjenek el. Ennek megfelelően nem találtam arra példát, hogy komoly fogadóiroda bundaügybe keveredett volna.

A fogadóirodák éppen az ellenkező oldalon érdekeltek. Ha bundázók egyes sportesemények kimenetelét befolyásolják, azzal komoly károkat okoznak egy-egy játékszervezőnek. A csalások kiszűrése érdekében az európai fogadóirodák, közös ún. „*monitoring*” rendszereket tartanak fenn. A náluk megkötött valamennyi fogadást előre meghatározott szempontok szerint rendszerezik, majd azokat elküldik az európai lottótársaságok által üzemeltetett európai figyelő rendszerhez. (ELMS: European Lottery Monitoring System) Az európai rendszer továbbá kapcsolatban áll egy világméretű rendszerrel is, amelyet a világ fogadóirodáinak egyesülete (WLA: World Lottery Association) működtet. Amennyiben egyes sportesemények kimenetelével kapcsolatban a rendszer szokatlan fogadásokat jelez, akkor az információkat továbbítják a megfelelő helyekre. A fogadásokat általában ilyenkor kivesszik a kínálatból, illetve jelzéssel élnek az adott szövetség, pl. az UEFA felé. A szövetségek ilyenkor tájékoztatják az érintetteket, és szükség esetén további lépéseket tesznek. Ilyen esetek a magyar bajnoksággal kapcsolatban több alkalommal előfordultak. Így a 2002/2003-as idény 17. fordulója előtt szlovák és osztrák fogadóirodák levették a kínálatukból a Videoton-Békéscsaba és Sopron-Kispest mérkőzéseket.

Az irodák másik közkezdvelt védekezési módja a fogadási csalások ellen, hogy bizonyos ligák meccseit nem lehet önállóan megfogadni csak többes (általában hármas kötésben). Ilyen liga például az orosz másodosztály. Ezen túl korlátozni szokták az egy fogadásra feltehető tét nagyságát és az általános szerződési feltételek között szokásos szerepeltetni azt a kitételt, hogy az iroda a fogadás megkötését indokolás nélkül visszautasíthatja.

Mindezekből kifolyólag a csalók a fogadásaikat ritkán teszik meg nagy európai fogadóirodáknál. A bundázott meccsre való fogadás helyszíne főként Ázsia valamint az illegális szerencsejáték piaca. Természetesen ez a rendszer csak a nagyban játszóknak ad védelmet, és néha azok ellen sem elégséges.

Összefoglalva kijelenthető, hogy a fogadóirodák jellemzően a bunda elleni harc támogatói és nem a csalók csoportjába tartoznak.

Érdekes kérdést vet fel a **sportszövetsége** bundában való felelősségének a vizsgálata. Köztudomású, hogy napjainkban a nagy labdarugó szövetségek (UEFA, FIFA...) profit orientált alapon működnek. Ennek az egyik oldala, hogy mind a nemzetközi, mind a nemzeti sportszövetségek minden eszközzel fellépnek a csalók ellen. A közelmúltban Michel Platini, az UEFA elnöke, kijelentette, hogy a bundázókat örökre el kell tiltani. Továbbá kifejtette álláspontját, hogy a bundában a játékosoké a legnagyobb felelősség. Azonban ezt a képet árnyalja, hogy sok mindent az anyagiaknak rendelnek alá ezen szövetségek. Ennek ékes példája az európai klubfutball versenyeztetési rendszere. Bár az utóbbi években történt elmozdulás ezen ügyben, de jelenleg is az a helyzet, hogy az európai klubfutballban a leggazdagabb egyesületek tudnak érvényesülni. Így az amúgy is gazdag klubok jutnak hozzá a nagy pénzekhez. Ennek következtében a gyengébb gazdasági helyzetben lévő kluboknak nincs esélye arra, hogy pozíciójukat megerősítve hatékonyan lépjenek fel a játékosaikat megkörményező csalók ellen. Persze ez a tény nem csak az anyagiak miatt jelentős, hanem a morális oldala is, hiszen nyilvánvalóan nehezebb csalásra bírni egy olyan focistát, akinek vannak kilátásai arra nézve, hogy európai elitben focizzon. Ezen jelenségre konkrét példaként a Bajnokok Ligája kiírását hoznám fel, amely szerint egyes országokból a bajnok mellett másik három csapat is indulhat. Ez jelenleg a játékerőben megnyilvánuló különbséget hűen tükrözi. Azonban a játékerő a gazdasági háttérrel egyenesen arányos. Ennek következménye, hogy az amúgy is gazdag klubok között osztják vissza a hatalmas bevételt. Ez csak egy példa. Ide sorolhatnánk a kiemelési rendszereket, pénzügyi szabályokat stb... Így amíg egyik oldalról a szövetségek a csalók elleni harcban mindent megtesznek, addig a másik oldalon, engedve a gazdasági nyomásnak, nem hajlandóak olyan irányba változtatni, ami a bundázók dolgát ténylegesen nehezítené.

Olyan bizonyított esetre nem derült fény, amelyben valamely labdarugó szövetség egyes mérkőzések eredményét szándékosan befolyásolta volna. Azonban nem lehet elmenni szó nélkül olyan tendenciák mellett, amikor a sorsolások és a játékvezetés következetesen olyan irányba alakul, amely a szövetségek anyagi érdekeit szolgálja. Erről a későbbiekben még kívánok néhány szót ejteni, de most a konkrétumoknál megmaradva utalni kívánok a FIFA-t körülvevő állandó botrányokra a világbajnokságok rendezési jogainak odaítélése kapcsán.

Álláspontom szerint, ha az egyes szövetségek magatartása nem is éri el azt a szintet, amely a bunda miatti jogi felelősségre vonást megalapozná, itt már felvethetőek olyan morális és sportszakmai kérdések, amelyekben bizonyos terhelési felelősség őket a labdarúgásban elterjedő csalások miatt.

A következő kör akiknek a felelősségét vizsgálni kell az a **klubvezetők** köre. Most az egyszerűség kedvéért vegyük egy kalap alá azon vezetőket, akik nem kizárólag a szakmai munkáért felelnek egy-egy csapatnál, így a tulajdonosokat, igazgatókat és egyéb vezető tisztségviselőket. Ebben a körben is fel lehetne hozni a fentebb emlegetett morális és szakmai kérdéseket, azonban a klubvezetők közvetlen bundával kapcsolatos felelősségére már számtalan példát találunk, így jelen írás tárgyában ezen kör már jelentősen érintett.

A vezetők minden esetben saját klubjuk érdekében tevékenykednek, és ennek során a múltban számtalan alkalommal bizonyosodott be, hogy nem mindig megengedett eszközökkel. A klubvezetők bundában való részvételének legismertebb példája a *calciopoli* néven elhíresült, az olasz labdarúgáshoz kapcsolódó 2006-os bundabotrány. A botrány előszele volt a Genoa 2005-ös kizárása Serie B-ből, mert bebizonyosodott, hogy a Serie A-ba való feljutás érdekében megbundázták a Venezia elleni utolsó idénybeli meccset. Az igazi olasz botrány azonban 2006. májusában robbant ki, amikor az olasz rendőrség nyilvánosságra hozta, hogy telefonlehallgatások útján fény derül arra, hogy élvonalbeli olasz klubok játékvezetőket befolyásoltak annak érdekében, hogy a javukra elcsalják a meccseket. A botrányban olyan nagy múltú csapatok voltak érintettek, mint a Juventus, a Milan, a Lazio és a Fiorentina. A csalássorozat vezető figurája Luciano Moggi a Juventus elnöke volt. A botrány eredményeként az olasz szövetség egyrészt a klubokat sújtotta büntetéssel. A Juventust kizárták és előbb a 3. ligába, majd fellebbezés után a 2. ligába, a Serie B-be, sorolták. A többi érintett klubot pontlevonással, zárt kapus meccsekkel és pénzbírsággal sújtották. Ezen túl a szövetség a bundában részt vevő játékvezetőket és klubvezetőket eltiltotta a futballtól. Az eltiltások a három hónapostól az élethosszig tartó időtartamokra szóltak. A botrány hatására lemondott az olasz szövetség elnöke és a játékvezetői bizottság elnöke is.

Az említett Juve elnököt Luciano Moggi-t élete végéig eltiltották a focival kapcsolatos tevékenységtől. Az ügyel kapcsolatos büntetőeljárás eredményeképpen pedig a nápolyi bíróság 5 év 4 hónap börtönre ítélte. Az ő példáján keresztül láthatjuk, hogy a vezető felelőssége egy ilyen ügyben sokrétű lehet, súlyos sportjogi és büntetőjogi következményei voltak vele szemben a bundának. Arra nézve nem le lehet fel információ, hogy kártérítési igényt érvényesítettek-e vele szemben. Azonban könnyen belátható, hogy megbízatásánál fogva az általa vezetett klub felé felelősséggel tartozik. Nyilvánvaló óriási vagyoni és nem vagyoni hátrány érte a Juventus-t a botrány miatt. Másrészt az sem kérdéses, hogy tevékenysége folytán jó néhány természetes személyt ért olyan hátrány, amely miatt felvetődik kártérítési felelősségének kérdése.

A magyar bundabotrányal kapcsolatban a REAC elnökének, Kutasi Róbertnek, a neve merült fel, aki máig tisztázatlan okokból 2012. március 1-én öngyilkosságot követett el.

Összegzésképpen megállapítható, hogy a klubvezetők köre a lehetséges alanyok közül a bundával kapcsolatban előtérben lévő személyi kör. Kétségtelen, hogy legtöbb esetben más indokok vezetik őket, mint a hagyományos értelemben vett, fogadási csalás miatt bundázókat, de kétségtelen, hogy korábban nem egyszer voltak érintettek bundaügyekben. Az is látható, hogy a klubvezetőknek pozíciójukból kifolyólag nem csak a mozgástere és lehetőségeik lényegesen nagyobbak az eredmények befolyásolására, de a felelősségük is az egyik legszerteágazóbb.

A következő lehetséges elkövetői kör az egyes klubok **szakmai irányításáért** felelős személyek. Ez alatt főként az edzőket érthetjük, illetve a sportigazgatókat, olyan személyeket, akik pozíciójukkal összefüggésben önálló döntéshozatali jogkörrel rendelkeznek, amely alapvetően befolyásolhatja az adott csapat teljesítményét. Ezen személyek a korábbiaktól eltérően, főként a bunda passzív alanyaiként szerepelnek, tehát akiket megvesztegetnek, vagy akiknek egyéb előnyöket ígérnek a csalásban való részvételért.

Az edzők, szakmai vezetők köre azért speciális ebből a szempontból, mert őket megvesztegetni önállóan nem sok értelemmel bír. Egy edző a döntéseivel tudja befolyásolni a mérkőzések alakulását, de korántsem olyan közvetlen módon, mint egy játékos. Azonban a

személyük fontos láncszem, hiszen nehéz elképzelni, hogy egy rutinos edzőnek nem tűnik fel, hogy valamelyik játékos már sokadik alkalommal nem játszik tisztességesen. Az a kérdés egy külön tanulmányt megérne, hogy a bundától leginkább sújtott bajnokságokban mennyi mozgástere van ilyenkor egy edzőnek, de kétségtelen, hogy az ő szerepük inkább a bunda eltűrésére, segítésére irányul. Ezért elmondható, hogy ritkán szerepelnek úgy, mint a bunda önálló alanyai, részvételük inkább másokkal együtt képzelhető el.

Bundával kapcsolatban lebukott edzőkre számos példát lehetne állítani. Talán az egyik legismertebb eset, hogy a közelmúltban a Juventus edzője Antonio Conte töltött hosszabb időt eltiltás miatt távol a csapat kispadjától bunda miatt. Magyarországon a bundabotrányal kapcsolatban Aczél Zoltán edző neve került előtérbe, aki gyanúsítottként szerepel a bundaügyben.

Az edzők mellett meg kell említeni azt is, hogy ha nem is különösebben látványos módon, de az egyéb szakmai munkáért felelős vezetők vonatkozásában is felmerül időről időre, hogy különféle előnyökért kötelességzegő módon járnak el. Többször felmerült már a magyar bajnokság kapcsán, hogy a játékosok leigazolásáért felelős személyeket a menedzserek nem mindig kizárólag tisztességes úton próbálják meggyőzni ügyfelük leigazolásáról. Ilyen esetre azonban jelen pillanatban bizonyított példát állítani nem tudok.

Nem igényel különösebb magyarázatot, hogy a bundázók elsődleges célpontjai a **játékosok**. Mint arra már utaltam, közülük is elsősorban a nem túl erős gazdasági helyzetben lévő kluboknak a játékosai. A labdarúgás, mint sport nem kizárólag népszerűsége és a széleskörű fogadási lehetőségek miatt vonzza a csalókat. A játék felépítése is kedvez ennek, hiszen a legnagyobb sztárok sem képesek minden alkalommal ugyanolyan, objektíven is mérhető, teljesítményt hozni. A formaingadozás megszokott dolog, akár egy héten belül is, akár csak egy-egy hiba. Szintén a labdarúgás sajátja, hogy egy hiba akár az egész mérkőzést is eldöntheti. Ilyen körülmények között pedig igen könnyű leplezni azt, ha valaki nem játszik teljes erőbedobással.

A fogadási lehetőségek kiszélesedésével napjainkban egy sikeres bundához elég akár egy csapatból egy játékost beszervezni. Sok fogadóiroda kínál olyan speciális fogadási lehetőségeket,

amely megfelelő teret nyújt arra, hogy akár egy játékos is manipulálja a fogadás kimenetelét. Például lesz-e piros lap, büntető a mérkőzésen? Lehet fogadni a bedobások számára, a szögletek számára, vagy arra, hogy egy adott félidőben mi lesz az első esemény. Egy játékos akár az egész mérkőzés eredményét is befolyásolhatja, de azért jellemzően ahhoz, hogy biztosra menjenek több játékos bevonása szükséges.

Összegzésképpen elmondható, hogy a bunda kapcsán a leginkább előtérben lévő alanyok maguk a játékosok. Nem véletlen, hogy a bundabotrányok kapcsán is elsősorban a játékosok nevei merülnek fel. Példaként elég azt megemlíteni, hogy a hazai bundabotrány első rendű vádlottja Kenesei Zoltán egykori labdarúgó.

A bundának a játékosokhoz hasonlóan kiemelt alanyai a **játékvezetők**. Ők sokszor akkor is megkapják a csaló titulust, ha legnagyobb igyekezetük és jó szándékuk ellenére tévednek. A játékvezetőket egyértelműen az teszi a bundázók fő célpontjává, hogy egyrészt a fociból a mai napig hiányzik minden olyan technikai eszköz, amely elősegítené az egyes szituációk objektív megítélését, másrészt fizetésük nem is közelít a játékosokéhoz. Továbbá egyedül képesek alapvetően befolyásolni a mérkőzés kimenetelét.

A fenti okok miatt a játékvezetők egész sorát lehetne felhozni akik a múltban érintettek voltak bundaügyben. Elég visszautalni a már említett *calciopoli*-ra. A hazai bundaügynek is vannak játékvezető vádlottjai. Jelenleg a gyanúsítottak között négy játékvezető szerepel. A négy játékvezető, változó felállásban, közreműködött több nemzetközi mérkőzésen is. Így a 2010. decemberében megrendezett Argentína - Bolívia U20-as válogatott mérkőzésen. A mérkőzést Argentína 1-0-ra nyerte egy 103. percben megítélt büntetővel. Ezt követően a játékvezetők a 2011. februárjában, Törökországban lejátszott Észtország- Bulgária mérkőzés kapcsán kerültek az érdeklődés középpontjába. A válogatott barátságos mérkőzést egy szingapúri menedzseriroda szervezte, és ők intézkedtek a játékvezető küldésről is. A magyar játékvezetők úgy vezették a mérkőzést, hogy erre megfelelő jogosultsággal nem rendelkeztek. Ez önmagában még nem váltott volna ki nagy érdeklődést, még úgy sem, hogy az egyik játékvezető a Budapesti Labdarúgó Szövetség játékvezető bizottsága elnökének a fia. Azonban a mérkőzés 2:2-es döntetlent hozott úgy, hogy

mind a négy találat büntetőből született. Talán jelzés értékű, hogy milyen morális állapotok uralkodnak a mai magyar játékvezetői karban, hogy az esetet követően az egyik játékvezető, történetesen az említett játékvezetői bizottság elnökének a fia, megbízást kapott játékvezetésre a Magyarországon megrendezett nemzetközi ifjúsági tornára a „Nike-kupára”. A kupán megítélt büntetők számáról jelenleg nem áll rendelkezésemre adat. Azóta ezen játékvezetők előzetes letartóztatásban várják a bíróság ítéletét.

Végül csak jelzés szinten szeretnék visszautalni a szövetségeknél írtakra. Megfelelő intézkedésekkel a játékvezetésben is minimálisra lehetne szorítani a csalás lehetőségét. Itt konkrétan a videó bíró rendszeresítésére gondolok, amely sok más sportágban remekül működik. Ezen kérdésnek persze sok egyéb vetülete van és az is igaz, hogy ez az alacsonyabb osztályokban nem lenne alkalmazható, de legalább az élfutballban elkerülhetőek lennének a példaként állított esetek.

A fent felsorolt alanyok mellett ott vannak a **labdarúgáson kívül álló** személyek és a labdarúgás olyan résztvevői akik nem férnek be a fenti kategóriákba. Így a fenti kategorizálás nem tekinthető kimerítő jellegűnek, de talán a témánk szempontjából legfontosabb alanyi csoportokat átfogja.

1.3. A bunda típusai

A fenti fogalom meghatározást elfogadva, mely szerint bunda alatt az egyes sportesemények eredményeinek, lefolyásának meg nem engedett eszközökkel való befolyásolását értjük, a bundát, mint jelenséget, több szempont szerint kategorizálhatjuk. Feloszthatjuk a benne résztvevő alanyok szerint, lebonthatjuk egyes sportágakra, megkülönböztethetjük a mérkőzés végkimenetelét befolyásoló, vagy a mérkőzés egyes részeseményeit befolyásoló bundát. Ezeken túl is több csoportosítási szempontot találhatunk, azonban érdekes módon jogi szempontból a bunda esetében a legrelevánsabb csoportosítást a csalás indítóoka, motivációja jelenti. Sok esetben ez határolja el azt, hogy jogi szankciót igényel-e az adott eset, illetve, hogy melyik jogág területére

vonatkozó szankció fog hozzá kapcsolódni. Erre tekintettel a következőkben röviden áttekintem a bunda ezen csoportjait.

A mérkőzések eredményének befolyásolásának egyik legkézenfekvőbb módja, ha azt a csapat vagy annak játékosa, egyes **játékosai önszántukból** csinálják. A mérkőzések eredményeinek ilyen módon való befolyásolása mindig is a sport része volt. Annak megítélése is igen vegyes, hiszen az is kétséges, hogy egyáltalán csalásnak tekinthetjük-e. Ennek megfelelően az ahhoz fűzött jogi szankciók is változóak, sok esetben maradnak jogi következmény nélkül.

A profi sportban nem ritka eset, hogy egy teljes csapat szándékosan nem hozza ki magából a maximális teljesítményt annak érdekében, hogy ebből neki valamiféle előnye származzon. A leggyakoribb, hogy szimplán egy fontosabb meccs érdekében pihennek a kulcsjátékosok. Azonban előfordul, hogy az esetleges vereség például jobb draft pozícióba juttat egy csapatot, vagy ezzel a versengésből kiejt egy másik, rivális együttest, azzal, hogy aktuális ellenfelét győzelemhez juttatja. Az utóbbi esetre emlékezetes példa az 1988-as NFL szezon utolsó fordulója, amikor a rájátszásba korábban már bejutott San Francisco 49ers vereséget szenvedett a rájátszásért küzdő Los Angeles Rams-től, úgy hogy a találkozó torony magas esélyesei voltak. Ennek következtében a 49ers nagy riválisa a New York Giants, akik kiverték őket a rájátszásból 1985. és 1986. szezonban, nem jutott a rájátszásba, mert megelőzte őket a Rams. A meccs után Phil Simms, a Giants irányítója, azt nyilatkozta, hogy a 49ers játékosai úgy feküdtek le mint a kutyák.

A fentiekre számos példát lehetne hozni, ennek ellenére ezen jelenség megítélése nem egységes. Nyilvánvalóan a sportszerűség szellemével ütköző cselekedet, azonban kérdéses, hogy kapcsolódhat-e hozzá jogi szankció. Egyrészt a bizonyítás szinte lehetetlen, másrészt a csapat összeállítása az adott klub kizárólagos joga, harmadrészt pedig nem várható el egy klubtól sem, hogy saját érdekeivel ellentétes döntéseket hozzon. Ennek megfelelően nehéz elképzelni a szankcionálását is. Az angol Premier League a közelmúltban próbálkozott olyan rendelkezés bevezetésével, amely eltiltással szankcionálná azt a gyakorlatot, hogy a kisebb csapatok a nagycsapatok otthonában tartalékos összeállításban léptek pályára, mondván, hogy a hatalmas különbségek miatt amúgy is veszíteni fognak. Ezen próbálkozás nem volt hosszú életű. Az eredmény

befolyásolás ilyen módjához büntetőjogi szankció nem kapcsolódhat. A kártérítési igény pedig a jogellenes magatartás hiánya miatt szinte minden esetben kizárt. Kétségtelen, hogy fel lehetne hívni a sportolóknak jogszabályban rögzített, fair play szellemében való versenyzésre való kötelezettségét, azonban ezen köteletség megszegésének bizonyítása a lehetetlennel vetekszik. Álláspontom szerint szélsőséges esetben, amennyiben ez bebizonyosodna, adott esetben szolgálhatna alapul kártérítés megítélésére, vagy eltiltás kiszabására, de ez merőben elméleti kategória.

Alapvetően más a helyzet, ha a csapatnak egy játékosa teszi meg azt, hogy szándékosan befolyásolja a teljesítményét negatív irányba. Például fogad a saját csapata ellen vagy mondjuk arra, hogy kiállítják a mérkőzésen. Ebben az esetben a játékos, nem csak a fenti írt fair play követelményét, de a klubbal szemben fennálló kötelezettségét szegi meg, amelynek reális jogi következményei lehetnek. A sportszövetségek szabályzataikban általában eltiltással sújtják a saját mérkőzéseikre fogadó játékosokat. Álláspontom szerint ilyen magatartás már büntetőjogi szankciót is maga után vonhat. Ha a játékos cselekedetéből kifolyólag közvetlenül a klub vagy más (esetleg a fogadóiroda) kárt szenved, fennáll a csalás bűncselekményének gyanúja. Tekintettel arra, hogy a játékos tévedésbe ejti a csapatát és a fogadóirodát is azzal, hogy azt a látszatot kelti, hogy a tudásának megfelelően, teljes erőbedobással játszik. Ebből kifolyólag a játékos viseli cselekedetének polgári jogi következményeit is, ahogyan az a következőkben bemutatásra kerül.

A bunda következő típusa, amikor a **két mérkőző csapat egyezik meg egymással** az eredmény befolyásolása érdekében. Ebben az esetben hasonló a helyzet a fenti, első helyen említett, eredmény befolyásolással. Különösen akkor, ha egy bizonyos eredmény eléréséhez mindkét csapatnak érdeke fűződik, például egy döntetlennel mindkettő továbbjut. Ennek egyik elhíresült példája a 2004-es labdarúgó Európa Bajnokságon lejátszott Svédország - Dánia mérkőzés. A továbbjutáshoz mindkét csapat részére egy gólgazdag döntetlenre volt szüksége. A végeredmény 2-2 lett, amely Olaszország tornától való búcsúját jelentette. A csalás ezen módja annyiban különbözik az első helyen említett esettől, hogy az eredményben való megegyezés teljesen egyértelműen, mind jogi, mind morális értelemben csalásnak minősül, annak minden következményével. Azonban itt is szinte lehetetlen a bizonyítás. Ehhez hasonló az a helyzet, amikor

csak az egyik csapatnak kell egy bizonyos eredmény, és ezért bizonyos előnyt juttat a másik csapatnak. Akár anyagi előnyt, akár annak az ígéretét, hogy majd ők is „leadják a pontokat”, ha a másik csapat kerül szorult helyzetbe. A csalásnak ezen módja, már közel áll a köznapi értelemben vett bundához, így az ezért való jogi felelősség is teljes körűnek tekintendő.

A hagyományos értelemben vett bunda, amikor a mérkőzések eredményét **külső személyek** kívánják befolyásolni. Általában anyagi előnyt ígérve az abban résztvevő sportolóknak, játékvezetőknek. Ebben az esetben sem könnyű a bizonyítás, azonban a bundának ez az a formája, amelyet mind a klubok, mind a szövetségek és a hatóságok is teljes erőbedobással üldöznek. A bunda ezen válfaja kapcsán beszélhetünk a jogi felelősség teljes skálájáról.

A következőkben, amikor a bundázásért való jogi felelősséget vizsgáljuk, az tipikusan a bundázás utolsóként említett változatára igaz teljes mértékben. Ez az a kategória, amely a sporton belül teljes elutasításra talál és annak üldözése általánosnak mondható. A bunda további formái, ha nevezhetjük azt egyáltalán bundának, többé-kevésbé elfogadott velejárója a profi sportnak.

2. A sportjogi és bünetőjogi felelősség

Az eddigiekben a bundát általános értelemben tekintettük át példákat hozva a nemzetközi sportéletből. A következőkben a bundáért való jogi felelősséget a tanulmány témájának megfelelően a labdarúgáson keresztül, a hazai szabályozás tükrében vizsgáljuk, áttekintve a jogi felelősség több aspektusát, a kártérítési felelősséget részletekbe menően kifejtve.

2.1. A sportjogi felelősség

A csalásért való felelősség kiindulási alapja a sportolók, labdarúgók, vonatkozásában a sportjogi felelősség. A sportjogi felelősség formája a fegyelmi felelősség. A fegyelmi felelősség a hatályos jogszabályok alapján több szinten szabályozott. A sportfegyelmi felelősséget törvényi szinten a sportról szóló 2004. évi I. törvény (továbbiakban Stv.) szabályozza. Az Stv. felhatalmazása alapján került megalkotásra a sportfegyelmi felelősségről szóló 39/2004. (III.12.) Korm. rendelet,

amely az eljárási szabályokat határozza meg, míg a labdarúgásra vonatkozó speciális szabályokat a Magyar Labdarúgó Szövetség Fegyelmi Szabályzata (továbbiakban FSZ.) tartalmazza.

A sportfegyelmi vétség fogalmát az Stv. határozza meg a 12. §-nak (1) bekezdésében. Ennek értelmében a sportszövetség sportfegyelmi eljárást folytat le a versenyzővel, illetve a sportszakemberrel szemben, ha a sportszövetség verseny-, igazolási (nyilvántartási) és átigazolási, illetve egyéb szabályzataiban foglalt kötelezettségeit vétkesen megszegi. Tehát a sportfegyelmi vétség a sportszövetségi szabályzatok vétkes megszegését jelenti. Ez alapján fegyelmi eljárást kizárólag a sportszövetség folytathat le, és az eljárás alanya ezen definíció szerint versenyző és sportszakember lehet. Az alanyok körét a törvény a 13. §-ban kibővíti a sportszervezetekre is.

A labdarúgással kapcsolatban az FSZ. a fegyelmi vétség lehetséges alanyainak körét kiterjeszti a sportszövetség alkalmazottjaira is, valamint a sportszakemberek körét a 6.§ (2) bekezdésének d./ pontjában úgy határozza meg, hogy sportszakembernek minősül:

- a sportvezető
- az edző
- a játékvezető
- a közreműködő (a labdarúgó mérkőzés alkalmával a kispadon helyet foglaló orvos, fizioterapeuta (gyúró), technikai vezető, intéző, továbbá a mérkőzés lebonyolításában megbízás vagy társadalmi munka alapján tevékenykedők)

- a tisztségviselő (az MLSZ és a Megyei (Budapesti) Igazgatóságok választott, kinevezett és alkalmazott személye, az MLSZ és Megyei (Budapesti) Igazgatóság képviselőjében hivatalos tisztséget viselő, vagy megbízást teljesítő személy;)

- játékvezető-, szövetségi- és biztonsági ellenőr
- játékos ügynök
- mérkőzés szervező ügynök.

Ezek alapján az itt felsorolt személyeknek kell sportjogi szankcióval számolni a bundában való részvételért. A Stv. és az FSZ. által nevesített alanyi körön kívül eső személyek kizárólag az általános büntető és polgári jogszabályok alapján felelnek a cselekedeteikért.

Fontos kiemelni a fegyelmi vétség meghatározásával kapcsolatban, hogy a FSZ. hatálya kiterjed az edzőmérkőzésen, edzőtáborozáson, valamint a válogatott mérkőzésre történő felkészüléskor, a válogatott mérkőzésen elkövetett fegyelmi vétségekre is. Tehát nem csak a hivatalos tétmérkőzéseken követhető el olyan vétség, amelyért sportjogi szankcióval kell számolni. Az FSZ. kiköti azt is, hogy az UEFA és a FIFA által folytatott eljárások megelőzik az MLSZ eljárást, tehát hazai fegyelmi eljárásra, csak annak hiányában van helye.

A fentiek értelmében annak, hogy a fegyelmi eljárás hatálya alá tartozó személyekkel szemben fegyelmi büntetést lehessen alkalmazni a sportszövetség valamely szabályzatában foglalt rendelkezés megsértése szükséges. Az Stv.-ben meghatározott kötelezettségek megszegése, így például az 1. § (4) bekezdésének a./ pontjában foglalt fair play elvének megsértése, önmagában nem vonja maga után a fegyelmi felelősséget. A törvényben rögzített elveket a sportszövetségnek a szabályzataiba kell átültetni, annak érdekében, hogy megsértése esetére szankciót alkalmazhasson.

A labdarúgásban a bundázók által sértett szabályokat egyrészt az FSZ. másrészt a Magyar Labdarúgó Szövetség Versenyszabályzata (továbbiakban VSZ.) adja meg. Így az FSZ. 1. § (1) bekezdése rögzíti az elvet, mely szerint „az MLSZ, a Megyei (Budapesti) Igazgatóság, a sportszervezetek, valamint labdarúgók, sportszakemberek és tagjaik a labdarúgással összefüggő tevékenységük során a becsületesség, jóhiszeműség, igazságosság, a tisztesség és a sportszerűség elvei szerint kötelesek viselkedni.” A bundában résztvevők, a fent felsorolt bármely formájával, ezen alapelvet megsértik. A szabályozás generálkalmazása szerű és sok esetben értelmezésre szorulhat, de a bunda fent tárgyalt eseteiben kétség nem férhet annak sérelméhez. Ezen túl a VSZ. a 6. § (1) bekezdésében rögzíti a labdarúgó kötelezettségeit és ezen bekezdés a./ pontja kimondja, hogy a tisztességes játék (fair play) elvei szerint felkészülni és versenyezni.

Az általános megfogalmazásokon túl a FSZ., mint fegyelmi vétséget nevesíti a mérkőzés eredményének jogellenes befolyásolását a 97. §-ban. A bundával kapcsolatos fegyelmi vétség három formáját szabályozza a fenti szakasz.

1./

A 97. § (1) bekezdése szerint „*az a sportszervezet, illetve labdarúgó, sportszakember, játékvezető, szövetségi tisztviselő, illetve más hivatalos résztvevőjeként közreműködő személy, aki tudomást szerez arról, hogy még le nem leplezett, a mérkőzés eredményének és egyéb lényeges történéseinek jogellenes befolyásolására irányuló cselekményt követtek el, vagy vele közölték és erről a versenyrendező Megyei (Budapesti) Igazgatóságnak, vagy a szövetség erre kijelölt hivatalos szervének haladéktalanul - de legkésőbb 24 órán belül - nem tesz bejelentést, fegyelmi vétséget követ el. Ugyanígy fegyelmi vétséget követ el az a labdarúgó, vagy sportszakember, aki nem jelenti be az MLSZ-nek a fogadási csalással kapcsolatos bármilyen elkövetői minőség miatti meggyanúsítása vagy ellene külföldi fegyelmi eljárás megindításának tényét az arról való tudomásszerzését követő 8 napon belül. A Fegyelmi Bizottság köteles eljárni és az alábbi büntetéseket kiszabni:*

a.) Eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől - egytől tíz évig terjedő időtartamra.

b.) Végleges eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől.”

Ennek értelmében tehát a bundával kapcsolatban bejelentési kötelezettség terheli a FSZ. hatálya alá tartozó személyeket, amely kiterjed a bunda miatti vele szemben meginduló bármely eljárás bejelentésére is. Ennek megsértése fegyelmi felelősségre vonást eredményez.

2./ A 97. § (2) bekezdése értelmében annak a személynek vagy sportszervezetnek a büntetése, aki vagy amely a mérkőzés eredményének bármilyen meg nem engedett módon történő jogellenes befolyásolására törekszik, különösen ha a mérkőzés eredményére kiható előzetes megállapodást köt, illetve ilyen megállapodás kötésére törekszik vagy erre ajánlkozik, továbbá az aki az ellenfél játékosának, vezetőjének, edzőjének vagy a játékvezetőnek pénzt ad, ígér, vagy bármilyen anyagi előnyt helyez kilátásba, továbbá aki az eredmény befolyásolására más arra alkalmas személyt egyéb módon a mérkőzés eredményének befolyásolására rábír, rábírti törekszik, vagy ezekre kísérletet tesz:

A) Ha az elkövető labdarúgó:

aa.) Eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől - egytől tíz évig terjedő időtartamra.

ab.) Végleges eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől.

B) Ha az elkövető sportszakember:

ba.) Eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől - egytől tíz évig terjedő időtartamra.

bb.) Végleges eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől.

C) Ha a fegyelmi vétség elkövetésében a sportszervezet egy vagy több tagja vett részt, a sportszervezet büntetése:

ca.) pénzbüntetés 5 millió Ft-tól - 10 millió Ft-ig;

cb.) a jogellenesen befolyásolt mérkőzés eredményének a megsemmisítése és a versenykiírásban meghatározott győzelmi pontszámnak 3-0-ás gólkülönbséggel a vétlen sportszervezet javára igazolása;

cc.) meghatározott számú, egytől tízig terjedő büntetőpont levonása a vétkes csapat eredményéből;

cd.) a labdarúgócsapat kizárása a bajnokságból, illetve a kupasorozatból, legfeljebb kettő évre;

ce.) a labdarúgócsapat eggyel alacsonyabb osztályba sorolása.

Ezen szakasz a bunda tényleges elkövetőit rendeli büntetni fegyelmi büntetéssel. A felelősségre vonáshoz elegendő előkészületi jelegű magatartást tanúsítani, ahhoz a tényleges eredmény beállta nem szükséges.

3./

A 97. § (3) bekezdése alapján az a sportszakember, továbbá labdarúgó, akit a labdarúgó mérkőzése eredményének, vagy eseményeinek bármilyen módon történő jogellenes befolyásolása miatt, közvádas, szándékos bűncselekmény elkövetéséért a bíróság jogerősen elítélt, az olyan

mértékben sérti a labdarúgás Fair Play-szellemét, etikai normáit, gazdasági érdekeit, hogy a Fegyelmi Bizottság köteles eljárni, és az alábbi büntetéseket kiszabni.

a.) Eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől - egytől tíz évig terjedő időtartamra.

b.) Végleges eltiltás a labdarúgással kapcsolatos minden tevékenységtől.

Az FSZ.-ben utoljára nevesített fegyelmi vétség a bundával kapcsolatban, amikor az ahhoz kapcsolódó bűncselekmény miatt az elkövető már elítélésre is került. Ebben az esetben a büntetőjog szankciók mellett a fegyelmi büntetésekkel is számolnia kell az elkövetőnek. Fontos kiemelni, hogy a fegyelmi vétség csak annyit kíván meg, hogy a felelősségre vonás szándékos, közvédas bűncselekmény miatt történjen. Nem nevesíti a bűncselekmények formáit, tehát nem korlátozódik kizárólag a vesztegetés büntetőjogi tényállásához fűződő sportfegyelmi szankcióra.

Az FSZ. az alkalmazható szankciókat az Stv.-vel összhangban állapítja meg. A bundázókkal szemben a pénzbüntetéstől az örökös eltiltásig szabható ki fegyelmi büntetés. A szankciórendszerrel kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy egyrészt alkalmazkodik az elkövetett fegyelmi vétséghez, másrészt pedig az határozza meg, hogy ki követte el azt. A labdarúgásban elkövethető fegyelmi vétségek körében, pedig kétségtelenül a legsúlyosabban büntethető fegyelmi vétség.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a sportjogi szankció keretében a vonatkozó szabályok az alanyi kört a lehető legszélesebb körben húzzák meg, és a bundáért súlyos fegyelmi büntetéssel kell számolni az elkövetőknek. A sportjogi szankciónak a további jogterületeken alkalmazott jogkövetkezményekkel is kapcsolatban áll. Mint láttuk a büntetőjogi szankcióval párhuzamosan is alkalmazható, továbbá a polgári jogi felelősség tekintetében a sportjogi jogszabályok megsértése adja az adott cselekmény jogellenességét. Az összefüggéseket a jogterületek között úgy írhatjuk le egyszerűen, hogy a bunda miatti büntetőjogi felelősségre vonás automatikusan magával vonja a sportjogi szankciót, amíg ez fordítva nem igaz. A polgári jogi felelősségnek az előfeltétele a sportjogi jogszabályok megsértése, ami a bunda esetén a fegyelmi felelősségre vonás lehetőségét is megteremti.

2.2. A büntetőjogi felelősség

A bundában való részvételhez kapcsolódó büntetőjogi felelősséggel kapcsolatban az egyik legfontosabb tényező, hogy az a fenti sportjogi szankciótól teljesen független, így olyan személyek is büntetőjogi felelősséggel tartoznak a cselekedeteikért, akikkel szemben a fentiek szerint taglalt alanyi kör meghatározása miatt sportfegyelmi felelősségre vonásnak nincsen helye. A következőkben átvesszük röviden, hogy milyen bűncselekmények kapcsolódhatnak a bundához. Fontos kiemelni, hogy a bunda olyan terület, ahol a látencia igen magas. A felderítés és a bizonyítás nagyon nehézkes, szinte csak titkosszolgálati eszközökkel képzelhető el, hiszen a bundában résztvevők között nincsen érdekellentét. Aki pénzt ad és aki elfogad egyaránt büntethető, ezért senkinek nem áll érdekében felfedni a cselekményt. Aki pedig a „sértettje” egy ilyen cselekménynek annak általában csak a gyanú marad, hiszen a sport sajátosságaira figyelemmel a labdarúgótól nem várható mindig egyenletes teljesítmény.

1./

A bundával kapcsolatban elsődlegesen felmerülő bűncselekmény a vesztegetés, annak, mind az aktív, mind a passzív formája. Az aktív vesztegetést a Btk. (2012. évi C. törvény) 290. §-a szabályozza:

(1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személynek vagy rá tekintettel másnak azért ad vagy ígér jogtalan előnyt, hogy a kötelességét megszegje, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személlyel kapcsolatban követik el.

(3) A büntetés

a) az (1) bekezdés esetében egy évtől öt évig,

b) a (2) bekezdés esetében két évtől nyolc évig

terjedő szabadságvesztés, ha a vesztegetést bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő, aki a vesztegetést külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személlyel kapcsolatban követi el.

(5) A büntetés korlátlanul enyhíthető - különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető - az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.

A passzív vesztegetést, a vesztegetés elfogadását, a Btk. 291. §-a határozza meg:

(1) Aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha az elkövető

a) a jogtalan előnyért a kötelességét megszegi, egy évtől öt évig,

b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el, két évtől nyolc évig

terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Ha az elkövető gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy, a büntetés

a) az (1) bekezdésben meghatározott esetben egy évtől öt évig,

b) a (2) bekezdés a) pontjában meghatározott esetben két évtől nyolc évig,

c) a (2) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben öt évtől tíz évig

terjedő szabadságvesztés.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő az a külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy, aki az ott meghatározott bűncselekményt követi el.

(5) A büntetés korlátlanul enyhíthető - különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető - az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetőjével szemben, ha a bűncselekményt,

mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja, és az elkövetés körülményeit feltárja.

A fenti büntetőjogi tényállások külön magyarázatot nem igényelnek. Egyértelműen a bunda klasszikus, megvesztegetéssel együtt járó, formája esetére vonatkoztathatóak, és azok alapján, mind a labdarúgás résztvevői, mind az azon kívüli személyek büntethetőek. Ami értelmezést, és ezáltal kiemelést igényel az a bűncselekmények minősített esete. A kérdés az, hogy a labdarúgásban ki tekinthető önálló intézkedésre jogosult személynek. Játékvezető, klubvezető, sportvezető vagy sportszövetség vezető tisztviselője esetén nem kérdéses, hogy a minősített eset valósul meg, azonban a labdarúgók esetében ez nem ilyen egyértelmű.

A bevezetőben hivatkozott, Pécsi Törvényszék által bundaügyben hozott ítélet is ezen kérdésben foglalt állást. Az ítéleti tényállás szerint egy NB1-es labdarúgónak egy régi ismerőse, aki alacsonyabb osztályban játszik, ígért pénzt azért, hogy egy ligakupa mérkőzést befolyásoljon. A vesztegetés sikertelen volt, a labdarúgó azt jelentette az egyesület felé, így a vádlott az előnyt ígérő személy volt, tehát a vesztegetésnek az aktív vesztegetésre vonatkozó tényállása valósult meg. Az ítélet a régi Btk. (1978. évi IV. törvény) rendelkezésein alapul, de arra tekintettel, hogy a vesztegetés szabályozása a hatályos Btk-ban is azonos a régivel az ott tett megállapítások irányadóak.

Az elsőfokon eljáró törvényszék, a vádirati minősítéssel egyezően, a vesztegetés minősített esetét állapította meg. A bíróság jogi álláspontja szerint a labdarúgó önálló intézkedésre jogosult személy, függetlenül attól, hogy milyen poszton játszik vagy képességei alapján milyen szerepet tölt be a csapatnál. A bíróság kifejtette, hogy a játékos a pályán a döntéseit önállóan hozza meg, egy adott játéksituációban csak korlátozott keretek között kaphat utasítást. Az így meghozott döntések pedig kihatnak az egész mérkőzés alakulására, akár egy szándékos öngóllal vagy 16-oson belüli szabálytalansággal.

A másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a bűncselekményt a vesztegetés alapesetének minősítette, kimondva, hogy a labdarúgó nem

tekinthető önálló intézkedésre jogosult személynek. Az indokolás szerint önálló intézkedésre jogosult személynek az tekinthető, aki az adott szerv működését, jogait és érdekeit érintő lényeges kérdésekben döntést hoz. Egyetértett a másodfokú bíróság azzal, hogy a mérkőzés eredményét önállóan befolyásolhatta volna a labdarúgó, azonban az csak közvetve hatott volna ki a gazdasági társaság működésére, több áttételen keresztül. Az indokolás értelmében a labdarúgóklub vonatkozásában a működési formának megfelelő vezető tisztségviselők minősülne önálló intézkedésre jogosultnak.

A fentiek szerint a jogerős döntés azt mondta ki, hogy a labdarúgó csak az vesztegetés alapesetét valósíthatja meg. A magam részéről az elsőfokú bíróság álláspontját tartom elfogadhatónak. A labdarúgóklubot működtető gazdasági társaság elsődleges tevékenysége a labdarúgáshoz és az abban elért eredményekhez kapcsolódik. Ha eltekintünk attól, hogy egy mérkőzés akár egy kupasorozatból, vagy bajnoki osztályból való kiesésről dönthet, még hozzá közvetlen módon, és egyetlen nem ekkora téttel bíró mérkőzést vizsgálunk, álláspontom szerint a labdarúgó döntése közvetlen kihatással van a gazdasági társaság működésére. Ennek oka, hogy a gazdasági társaság a labdarúgó önálló döntése folytán elesik a mérkőzésért járó minden közvetlen juttatástól. A győzelemért járó anyagi juttatástól, három esetleg kettő bajnoki ponttól, vagy a továbbjutástól. Véleményem szerint ezzel az adott szervezet jogai csorbát szenvednek, és erre bizony a labdarúgó döntése közvetlen kihatással van.

A vesztegetéssel kapcsolatban még egy, talán elsőre nem azonnal átlátható, kérdés merült fel. A válogatott mérkőzésekkel kapcsolatban elkövetett cselekmények. A fenti tényállások gazdálkodó szervezetet említenek. Ez alatt érthető-e az országos sportszövetség, amely a nemzeti csapatot működteti. A Btk. 459. § (1) bekezdésének 8. pontjában adott értelmező rendelkezés szerint gazdálkodó szervezet: a Polgári Törvénykönyv szerinti gazdálkodó szervezeten kívül az a szervezet is, amelynek gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira a Polgári Törvénykönyv (1959. évi IV. törvény, régi Ptk.) szerint a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A Ptk. 685. § c./ pontja szerint az egyesület tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira is a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Míg a Ptk. 66. § (4) bekezdése értelmében országos sportági szakszövetségre az

egyesület szabályait kell alkalmazni. Tehát ha áttételes módon is, de vesztegetés tényállásának megvalósulása szempontjából az országos szövetség gazdálkodó szervezet.

2./

A bundáért való büntetőjogi felelősség kérdéskörében érdekes helyet foglal el a csalás törvényi tényállása. Kézenfekvőnek tűnik a bundázók cselekményét a csalás törvényi tényállása alá vonni, azonban ha közelebbről megvizsgáljuk a kérdést az már korántsem ilyen egyszerű.

Álláspontom szerint a csalás akkor állapítható meg egyértelműen, amikor a bundában résztvevő személy, tipikusan a játékos vagy játékvezető, a megbundázott sporteseményre fogadást köt. Ilyenkor a fentiekben kifejtett elvek szerint működő fogadóiroda sérelmére a csalás kétségtelenül megvalósul. A bundázó, mint fogadó jogtalan haszonszerzés végett tévedésbe ejti a játékszervezőt és az esélyek torzulása miatt azt kár is éri. Ezzel pedig a fogadó tisztában kell, hogy legyen így arra a szándéka ki is terjed.

Egyéb viszonylatban azonban a szándék és annak kétséget kizáró bizonyítása jelent komoly problémát. A csalást, mint szándékos bűncselekményt, az követi el akinek a szándéka mind a tévedésbe ejtésre mind a károkozásra kiterjed és mindezt jogtalan haszonszerzés végett teszi. A tévedésbe ejtés minden esetben szándékosan, egyenes szándékkal valósul meg, ez nem is kérdés. Azonban a kár bekövetkezésére, mint eredményre is ki kell terjednie az elkövető, szándékának, méghozzá a célzat értékelés folytán egyenes szándéknak, és bizonyítani kell a tévedésbe ejtés és a kár bekövetkezése közötti okozati összefüggést. Mint látni fogjuk az okozati összefüggés kérdése a kártérítési felelősség körében központi szerepet játszik, különösen az új Ptk. hatálybalépése után az előreláthatósági klauzula bevezetésével. Nem igényel alaposabb magyarázatot, hogy egy olyan eseménnyel kapcsolatban, amelynek az eredménye a bunda nélkül is rengeteg külső tényezőtől függ, nagyon nehéz annak kétséget kizáró bizonyítása, hogy a bundázó magatartása közvetlen okozati összefüggésben állt a bekövetkezett kárral. Azonban az minden esetben kétséges, hogy a bundázónak a szándéka, egyenes szándék formájában, a sportszervezet megkárosítására kiterjed és ezt bizonyítani is lehet. Nyilván számol azzal, hogy ebből az egyesületnek anyagi kára származhat, de nagyon ritkán vezeti az a szándék, hogy az egyesületnek okozzon anyagi kárt. A bundázásnak ez

egy vele járó tényezője. De az elkövetőnek nem abból származik közvetlenül a haszna, hogy a sportszervezetet megkárosítsa. Előfordulhat, azonban álláspontom szerint ez olyan ritka eset, hogy ennek érdemi bírói gyakorlata nem lesz.

Nem jogelméleti kérdés, inkább gyakorlati nehézséget okoz a csalással kapcsolatban, hogy a bevezetőben írt bizonyítási nehézségek fokozottan megjelennek, amikor a csalással kapcsolatban azt kell bizonyítani, hogy vagyoni haszonszerzés végett követték el a bundát. Ehhez a cselekmény vagy cselekmények átfogó felderítése és összekapcsolása szükséges. Ha az be is bizonyosodik, hogy valaki csalt a meccsen azután még az is szükséges, hogy ebből közvetlen anyagi haszna származott.

A fent tárgyalt vesztegetés tényállása és a csalás tényállása közötti viszonytal kapcsolatba elég annyit megjegyezni, hogy megvalósulásuk esetén azok valódi alaki halmazatot képezhetnek, hiszen mindkét tényállás más-más életviszonyt hivatott védeni.

Összességében nem tűnik életszerűnek, hogy bunda miatt sok felelősségre vonás fog történni csalás bűncselekménye folytán.

3./

A 2013. évi CLXXXVI. törvény 2014. január 1-vel egy új tényállást iktatott a Btk.-ba, a sporteredmény tiltott befolyásolása tényállását, a következő szöveggel:

349/A. §(1) Aki olyan megállapodást köt, aminek következtében valamely sportszövetség versenyrendszerében szervezett vagy a sportszövetség versenynaptárában egyébként szereplő verseny, mérkőzés eredménye nem a versenyszabályzatnak vagy a tisztességes játék elveinek megfelelő módon alakul ki, ha más bűncselekmény nem valósul meg, büntetés miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt bűnszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

A tényállás beiktatásának hivatalos indokaként álljon itt a törvény miniszteri indokolása:

„Az egyre szaporodó sportbeli csalások (bunda) ellen elengedhetetlen a szigorú büntetőjogi fellépés. A mérkőzések eredményeinek a befolyásolása sérti a sport, a nézők a fogadók és nem utolsósorban a fogadás-szervezők érdekeit, hiszen egy kis csoport anyagi érdekei miatt változnak meg jelentősen sportesemények végeredményei.

A büntetőjog jelenleg a bundázást csalásként vagy vesztegetésként szankcionálja. Egyik tényállás sem képes azonban teljességgel kezelni azt a jelenséget, hogy a sporteredmény nem a szabályoknak és a fair play elveknek megfelelően alakul ki, illetve mindkét bűncselekmény bizonyítása rendkívül nehézkes. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy a bundázás több arcú bűncselekmény és nem csak vagyoni érdekeket sért, hanem az embereknek ahhoz való jogát, hogy szabályos, elfogultságtól mentes sportmérkőzést vagy sporteseményt lássanak. Mindezek teszik szükségessé egy új tényállás megszüvegezését, amelyet nem a közélet tisztaságát vagy a vagyoni viszonyokat védő fejezetekben, hanem a közbizalom elleni bűncselekmények körében célszerű elhelyezni.”

Jelen tanulmány tárgya alapvetően nem a bunda büntetőjogi vonatkozásának mélyreható elemzése, de ezen jogalkotási megoldás mellett nehéz kritika nélkül elmenni. A fenti idézett, meglehetősen lakonikus és több pontatlanságot tartalmazó indokolás, a kodifikáció indokaként a már tárgyalt bizonyítási nehézséget, és a közbizalom mint jogi tárgy sérelmét jelöli meg. Ha valóban a bizonyítási nehézség kiküszöbölése volt a cél akkor nem túl szerencsés az elkövetési magatartást a megállapodás kötésében megjelölni. Hiszen ez az a pont amit a legnehezebb bizonyítani, a tényleges pénzmozgás mellett, mert ezzel kapcsolatban áll fenn a bundában óriási látenciát eredményező érdekazonosság. A megállapodás kötőknek mind egységes az érdeke, a sértettnek erre nincs rálátása. Bár így kikerüli a törvény a pénz átadásának bizonyítását, de önálló elkövetési magatartásként szabályozza a megállapodás megkötését, amely bizonyítása teljesen azonos módszereket igényel.

Álláspontom szerint helyes az a gondolat felvetés, hogy a közbizalomba vetett hitet rombolja a bunda. Azonban szerintem az önálló tényálláskénti szabályozás fő indoka a cselekmény

kiemeltebb társadalomra veszélyessége lenne. Felteszem a kérdést, hogy a társadalomra veszélyessége azon elkövető cselekményének, aki mondjuk pénz fejében megbundázza a labdarúgó világbajnokság döntőjét, és ezért országa veszít megegyezik-e egy kereskedelmi kft. ügyintézőjének kötelességszegésével, vagy azon csalóéval, aki hasonló méretű anyagi kárt okoz egy telefonos átveréssel. Nyilvánvalóan nem is közelít egymáshoz a fenti példákban felhozott társadalomra veszélyesség mértéke. Ez indokolná az önálló törvényi tényállásban való szabályozást, de nem a fenti módon.

A szabályozási elvek mellett maga a tényállás is erősen kifogásolható. Kezdjük azzal, hogy egy előkészületi jellegű magatartást, a megállapodás megkötését teszi önálló elkövetési magatartássá. Biztos, hogy ez eléri azt a szintet ami büntetőjogi értékelést igényel? A megállapodás megkötésével a bűncselekmény befejeződött. Nincsen lehetőség továbbiakban önkéntes elállásra, vagy a cselekmény hatóság előtti feltárására. Tehát érdekesebb akkor már megtenni, amiben megállapodtak. Ne felejtjük el, hogy olyan megállapodásról beszélünk amely jogtalan előny ígérését vagy elfogadását nem tartalmazza, hiszen akkor már vesztegetésről beszélünk. A gyakorlati oldalra fordítva a tényállás egy olyan megállapodást szankcionál, amely a sportoló és mondjuk az egyik barátja között jön létre, hogy a sportoló működjön közre egy mérkőzés elvesztésében tisztán szívességből. A bunda típusainál láttuk hogy ez nem ritka, hiszen az anyagi érdekek mellett ezt más is vezetheti, például hogy egy másik csapat kiessen, bent maradjon stb... Jogosan merül fel, hogy mennyiben nagyobb ennek a társadalomra veszélyessége, annál ha a sportoló mindenféle megállapodás nélkül saját maga határozná el, hogy befolyásolja a meccs eredményét, hogy az egy barátjának kedvezzen. Ez a sportszerűség elvét sérti, de erre megvannak a megfelelő sportjogi szankciók.

A tényállás szubsidiaritása is nehezen értelmezhető. A szöveg nem súlyosabb hanem más bűncselekmény esetén zárja ki a tényállás alkalmazását. Amennyiben valóban az eddigi tényállásoktól eltérő jogtárgy védelme indokolja a szabályozást akkor valóban szükséges a tényállást szubszidiáriussá tenni? Álláspontom szerint ez merőben felesleges, nem tartanám kizártnak éppen az eltérő jogtárgyak megsértése miatt a valódi halmazatot a csalással vagy a vesztegetéssel.

A tényállás minősített esetéhez pedig csak annyi megjegyzés kívánkozik, hogy ha éppen a jogtalan előny hiánya az elhatárolási pont a vesztegetéssel akkor milyen esetekben képzelhető el annak üzletszerű elkövetése? Rendszeres vagyoni haszon végett köt valaki megállapodásokat mérkőzések befolyásolására anélkül, hogy jogtalan előnyt ígérne vagy elfogadna? Esetleg úgy képzelhető el, hogy a quasi vesztegetőnek a barátja szívességből elcsalja a meccseket a vesztegető pedig fogad rá, de a haszonból barátját nem részesíti. Életszerű?

Összefoglalva a bizonyítási nehézségeken túl álláspontom szerint a bundával kapcsolatos büntető anyagi jogszabályok hiánya is megnehezíti a hatékony fellépést a bundázókkal szemben. A bundával kapcsolatos önálló jog szabályozás szükségességének később egy teljes fejezetet kívánok szentelni, beleértve a megfelelő büntetőjogi tényállások megalkotásának szükségességét.

3. A polgári jogi felelősség

A bundáért való polgári jogi felelősségnek alapvetően két területe van, ahol érdemben érvényesülnek a vele kapcsolatos jogkövetkezmények. Az első ilyen a munkajog területe, a másik pedig az általános, Ptk.-n alapuló jogkövetkezmények.

3.1. A munkajogi felelősség

A bunda miatti munkajogi jogkövetkezmények azon személyekkel szemben alkalmazhatóak, akik a cselekményük elkövetésekor munkaviszonyban állnak a bundával érintett szervezettel. Tipikusan ilyenek a sportvezetők, a munkaviszony alapján foglalkoztatott sportolók, a sportszövetségek tisztviselői és a sportfogadásban érintett játékszervezők alkalmazottai.

Velük szemben az Mt.-ben (2012. évi I. tv.) felsorolt valamennyi jogkövetkezmény alkalmazható. Talán nagyon csekély számú kivételtől eltekintve, a bundával kapcsolatos cselekmények olyan lényeges kötelezettségzegésnek minősülnek, hogy az megalapozza az Mt. 78. §-ban szabályozott azonnali hatályú felmondást. Erre figyelemmel az Mt. 56. §-ban írt vétkes kötelezettségzegésekre vonatkozó jogkövetkezmények csak elvétve lesznek alkalmazhatóak bunda

esetére. A munkajogi jogviszonnyal kapcsolatban is a legérdekesebb kérdés a kártérítés kérdése lesz. Ennek tipikus területe munkavállaló által vétkesen okozott kár megtérítése, amelyet az Mt. 179. §-a szabályoz. A munkavállaló kártérítésének alapvető kérdései megegyeznek az általános polgári jogi kártérítés lényeges kérdéseivel így arról a következő fejezetben fogok részletesen értekezni. Annyit kell talán kiemelni, hogy általában szándékos károkozásról beszélünk, így nem érvényesül a kártérítés mértékére vonatkozó munkajogi korlátozás. Ezen kérdés különös jelentőséggel bír tekintettel az alkalmazott károkozásának Ptk-beli szabályaira.

Ritka esetben a bundával kapcsolatban a fordítottja is felmerülhet, amikor a munkáltató okoz kárt a munkavállalónak. Ilyen esetek, amikor a sportszervezet maga vesz részt a csalásban és ez mondjuk a sportoló prémiumát érinti vagy más egyéb módon kárt okoz neki. Nyilván nem ez a tipikus területe a munkajogi károkozásnak a bundával kapcsolatban, de nem elképzelhetetlen.

A munkajogi felelősségről részletesebben nem tartom indokoltnak értekezni, tekintettel arra, hogy a legfontosabb területén, a kártérítés területén, ugyanazon elvek érvényesülnek, amelyeket a következő fejezetben részletesen vizsgálunk.

A polgári jogi felelősség formáival és ezen belül részletesen a legjelentősebb területet felölelő kártérítési kérdésekkel a tanulmány második részében foglalkozok részletesen.

(Az I. rész kézírata lezárva 2014. március 5-én. A jogszabályi hivatkozások, az akkor hatályos állapotokat tükrözik.)

Felhasznált irodalom:

1. Gedeon Magdolna: Az antik Róma „sportjoga”. Novotni Alapítvány. Miskolc, 2005.
2. Declan Hill: Bunda : futball és szervezett bűnözés. Milagrossa kiadó, Miskolc 2011.
3. Benkő Gábor Futballgyilkosok : a magyar bundabotrány - pénz, drogok, prostik. Duna International, Budapest 2012.
4. Sárközy Tamás: Sportjog: (A 2004-es sporttörvény magyarázata). HVG-ORAC, Budapest 2010.
5. Nemes András: Jogi és sportjogi ismeretek : a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF) egyetemi tankönyve. HVG-ORAC, Budapest 2011.
6. Princzinger Péter: Sportjog. ELTE Eötvös K., Budapest 2010.
7. Dolgozatok a sportjog témaköréből / [közread. a] Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs 1998.

Vonatkozó jogszabályok és szabályzatok:

1. A sportról szóló 2004. évi I. törvény.
2. A sportfegyelmi felelősségről szóló 39/2004. (III.12.) Korm. rendelet.
3. A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény.
4. A büntetőtörvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
5. A Magyar Labdarúgó Szövetség fegyelmi szabályzata. (MLSZ 21/2009. számú szabályzata)
6. A Magyar Labdarúgó Szövetség Versenyszabályzata. (MLSZ 55/2009. számú szabályzata)

Vonatkozó Internetes honlapok:

1. http://www.sportfogadas.org/cikk-Bunda_a_sportfogadasban_Bevezeto-219.html

2. <http://www.samsungsport.hu/labdarugas/20130208/bunda-minden-szinten-valogatas-a-vilag-legnagyobb-futballbotranyaibol/>
3. <http://hvg.hu/cimke/bundabotr%C3%A1ny>
4. <http://www.focitipp.hu/?id=3617>, <http://www.focitipp.hu/?id=3618>
5. http://www.fortunaweb.hu/Monitoring_rendszer_a_bunda_ellen
6. <http://www.elms.ch/>
7. http://en.wikipedia.org/wiki/Match_fixing